

ЛІС БІДУЄ, ШКІДНИК АТАКУЄ... А ХТОСЬ ЖИРУЄ

Взятися за написання цього листа до "ТП" мене спонукало дуже неприємне видовище великих рудих плям всихаючих сосон на тлі навколишніх лісових шатів, яке я щодня спостерігаю, їдучи у справах автомобілем дорогами повз лісові масиви, якими вкрито майже половину нашої мальовничої Славутчини. Громадянська активність та небайдужість спричинили мою зацікавленість цим прикриттям явищем та пошуком відповіді на питання, як уникнути означеної проблеми з отим лісовим нещастям?

Отож власним автомобілем об'їхав декілька лісових кварталів і ділянок у Ташківському та Славутському лісництвах, які є структурними підрозділами ДП "Славутське лісове господарство", де сфотографував групи всихаючих дерев сосни звичайної; численні пеньки кимось зрізаних у лісі дерев, а також став свідком планових (доволі масштабних!) рубок лісу бригадами працівників нашого лісгоспу та відвантаження зрізаних соснових стовбурів ймовірно покупцям на догомірних вантажівках із автономними різними регіонами України.

Тепер про побачене і мною з'ясоване детальніше

По-перше, аби визначитися з причиною поширеного всихання сосон, я зв'язався з екологами Київського екоцентру. Вони повідомили, що найбільшою напастю, від якої в останні роки масово гинуть сосни, є шкідливі жуки короїди. Уражені дерева почали масово всихати в Київській, Чернігівській, Житомирській, Вінницькій, Волинській, Хмельницькій та усіх областях заходу України.

Пошеть цю екологи й лісівники влучно називають "біологічною пожежею", адже територія нищівного враження верхівковим короїдом хвойних дерев у нашій державі складає аж 350 тисяч(!) гектарів лісу. Це, без перебільшення, просто-таки глобальна проблема!

Для осягнення її уявімо собі хвойний ліс. Нехай відстань між деревами буде в середньому 5м (хоча дерева можуть рости і щільніше). Це – приблизно 400 дерев на гектар. Дерево, що має на рівні грудей чоловіка діаметр 32см, складає приблизно 1куб м деревини. Тобто на гектарі лісу "зберігається" її приблизно 400 кубометрів. Множимо цю цифру на 350тис. га ураженого короїдами хвойного лісу і отримуємо 140млн кубометрів деревини. Враховуючи, що 27куб м дерев'яного бруса йде на одноповерховий житловий будинок розміром 5х7м, то короїди зжерли майже 5млн(!) будинків. Це здається неймовірним! Але це – дуже прикрий і, на жаль, реальний факт.

Тепер від малопріємної загальнодержавної інформації повертаюся до вищезначених славутських реалій. У лісах, якими опікується наш лісгосп, також, як я уже мовив вище, чимала кількість хвойних дерев уражена короїдами. Занапащені сосни мають висунену до рудого кольору хвою, а зрештою й знищену кору та зіпсовану деревину. У своє виправдання щодо слабкої протидії такому поширенню пошесті короїдів лісівники стверджують, що, мовляв, уражене дерево визначається візуально вже занадто пізно. Тобто коли руді сосни різко контрастують на зеленому тлі здорових дерев. І на сучасному технічному рівні, як кажуть лісівники, нічим тому зарадити не можна.

Ну, може, фахівцям воно й видніше, і можна було б із тим погодитися. Але є один дуже прикметний нюанс. Найважливішою причиною такої безперешкодної дії короїдів у стовбурах сосон є низька (в останній час!) власна захисна функція дерев, тобто ослаблений імунітет. А слабшає хвойне дерево через нестачу води у лісовому ґрунті. І що

примітно: короїд, як правило, вибирає саме такі "зневоднені" дерева. Здорова ж сосна здатна самостійно протистояти цим жучкам, "засмолюючи" їх своєю живицею.

На мій погляд, проблема пониження рівня та зникнення ґрунтових вод на Славутчині пов'язана здебільшого із безгосподарським видобуванням корисних копалин тощо. Приміром, серед лісових масивів біля села Крупець є відомий місцевому населенню піщаний кар'єр. Щоденно там виймається величезна кількість піску, а ґрунтові води заповнюють новостворені пустоти, стікаючи з великих площ лісу, здебільшого хвойного. Ось так той екологічно шкідливий бізнесовий, а значить, і "жирний" на прибутки процес сприяє збагаченню власника кар'єру, магната й депутата,

одночас знищуючи велику кількість хвойної деревини, тобто державного лісового багатства. Ось і виходить: ліс бідує, шкідник атакує, а хтось – жирує!..

А що ж наші лісівники? Вони, як це передбачається належними інструкціями, мають зрізати уражені короїдом сосни, проводячи санітарні рубки. І начебто так і діють. Але це якщо не цікавитися проблемою й не намагатися подивитися на ті рубки прискіпливим оком. Бо якщо саме таким, по-державницьки небайдужим, поглядом подивитися на дії працівників лісгоспу, то якимись дивними вони виглядають.

Мене особисто здивував той розмах, з яким наші лісівники ведуть вирубування деревини у підвідомчих лісах: вирубується не

понад 2,8тис. га запасом близько 70тис. кубічних метрів. За 9 місяців ц.р. проведено суцільні санітарні рубки на площі 55га – 15,5тис. кубм та вибіркові санітарні рубки на 940га – 27,5тис. кубм. Потребують суцільних санітарних рубок ще понад 100га запасом близько 28тис. кубм та вибіркових – близько 1,9тис. га запасом 43тис. кубометрів. Суттєво вплинув на санітарний стан «сезон тиші» з 1

заходів втрати державного та місцевого бюджетів можуть скласти (рентна плата) біля 4 мільйонів гривень!

В даний час підприємством живаються заходи з ліквідації осередків шкідників, які плануємо закінчити за 6-7 місяців, тобто до весняної активності. У ситуації, що склалась на підприємстві, всі рубки головного користування призупинені. В зв'язку з таким графіком проведення рубок, у лісовому гос-

площі 300га. В процесі росту лісових насаджень проводяться наступні догляди: просяпування, обкошування, обрубання навислої порослі. Впродовж минулого року доглянуто більше як 1200га насаджень. Вартість 1га догляду за лісовими культурами складає в середньому 1700 гривень. Всього витрачено на лісокультурні роботи за минулий рік близько 3млн гривень.

Весною нинішнього року створено 224га лісових культур. Доглянуто лісових ділянок на площі більше 800га. Плануємо восени засадити лісом ще 50га і доповнити посадки на площі 120га. Цьогоріч вирощено для цих цілей близько 1млн 600 тисяч штук стандартних сіянок. Витрати за вісім місяців ц.р. на лісокультурні роботи вже склали майже 2,3млн гривень.

Сверджувати, що насаджень працівники лісу не спі-

КОМЕНТАР ЩОДО ВСИХАННЯ СОСНОВИХ НАСАДЖЕНЬ НА СЛАВУТЧИНІ

певному рівні є вода, то на сьогоднішній день ситуація змінилася - рівень води суттєво впав. Дерево без живлення слабшає, втрачає імунітет і починає всихати. А стволі шкідники в першу чергу заселяють ослаблені дерева: особливо там, де немає нормального руху смоли-живиці.

Найбільшій інтенсивності процес набув цього року. Осередки масового всихання сосни охоплюють практично всю територію області, особливо її північні райони, де зосереджені переважно площі соснових насаджень, та продовжують збільшуватися.

Звичайно, пошкоджені насадження потребують негайного лісгосподарського втручання з подальшим відтворенням нових високопродуктивних лісів. За дорученням Держлісагенства, з метою напрацювання шляхів подолання надзвичайної ситуації, що склалася, в обласному управлінні лісового господарства утворено штаб із розробки заходів щодо поліпшення санітарного стану лісів. Єдиний метод боротьби – проведення санітарних рубок.

Спеціалістами лісового відділу Славутського лісового господарства разом із лісовою охороною лісництва проведено уточнюючу інвентаризацію осередків шкідників. За станом на 25.09.2017р. обсяги пошкоджень лісових насаджень з початку року складають 3тис. га з орієнтовним запасом 110тис. кубометрів. З них потребують (та й потребували) суцільних санітарних рубок близько 160га запасом понад 40тис. куб метрів, вибіркових санітарних рубок –

Державне агентство лісових ресурсів України відмічає масштабне погіршення санітарного стану лісів, спричинене масовим їх всиханням. Про це йдеться і у наказі Хмельницького обласного управління лісового та мисливського господарства, яке запроваджує необхідні заходи для боротьби з цією проблемою.

В останні роки, у зв'язку зі значними кліматичними змінами, склалися сприятливі умови для масового та стрімкого розвитку і розмноження небезпечних шкідників лісу, зокрема групи комах-ксилофагів (переважно верхівкового і шестизубого короїда, малого і великого соснового лубоїда), які заселяють дерева сосни звичайної й сприяють поширенню в їх провідних тканинах грибів родини офістомовних, що призводить до швидкої загибелі соснових насаджень на значних площах. Подібна проблема нині неабияк турбує лісівників Польщі, Білорусі, Росії...

квітня по 15 червня, коли рубки не проводилися. Масове розмноження короїда (коли він посилює свою біологічну активність) відбувається ще й через те, що не здійснювались санітарні рубки в період тиші – це перші два місяці літа. Тому несвоєчасність проведення заходів пояснюється насамперед необґрунтованою забороною проведення таких санітарних рубок протягом 2,5 місяця під час масового розмноження шкідників та розповсюдження хвороб, що регулюється Законом України про тваринний світ, ст.39 частина 5 (в редакції Закону №322-VIII (322-19) від 9.04. 2015р.) та тривалими і складними процедурами прийняття рішень із оформленням відповідних дозвільних документів на суцільні санітарні рубки, насамперед в межах природно-заповідного фонду. Внаслідок несвоєчасного проведення необхідних

подарстві тимчасово виник дефіцит реалізації дров твердих паливних порід. Просимо вибачення у населення за тимчасову відсутність можливості придбання даної продукції. Натомість без обмежень пропонуємо дрова соснові, які вже сухі та на 35% мають дешевшу реалізаційну ціну.

Жодна лісокультурна площа, яка вийшла з рубок головного користування чи суцільних санітарних рубок, у нас не залишилась незалісненою. Так, у 2016 році було створено 156га лісових культур. Вирощено у розсадниках більше 1млн штук стандартних сіянок, з них сосни – майже 600 тисяч штук, модрина – 6 тисяч штук, дуба – 180 тисяч штук, інших лістяних та чагарникових насаджень – 240 тисяч штук.

Замість загиблих сіянок протягом року проведено доповнення лісових культур на

шати робити, як мінімум нетактовно. А протистоять поширенню верхівкового короїда лісівники Славутчини переважно завдяки своєчасному очищенню лісосік, формуванню рубок догляду деревостанів мішаного складу. Незайвим буде, як на думку науковців, своєчасне та термінове вилучення свіжозаселених стовбурами шкідниками дерев у буферних зонах заражених шкідником ділянок лісів.

Серед головних лісокультурних заходів колективом лісгоспу насамперед планується створення лісових культур мішаного складу та впровадження до схем змішування лісових культур таких деревних порід як модрина європейська, горіх чорний, клен, липа. Тож давайте порятуємо ліс разом!

Прес-служба ДП «Славутський лісгосп».